

Uglen - budbringer af ulykke eller viden.

Af Klaus Dichmann

Lige siden tidernes morgen har ugler været omgæret af stor mystik. Det, at de ofte tager ophold ved kirker, deres uhyggelige skrig og nærmest lydløse spøgelsesagtige jagt i ly af mørket eller i den tidlige morgendis, har givet grobund for mange myter og overtro.

I sær i middelalderen, men også langt op i vores tid har uglen været kendt som varsler og budbringer for både brand og død i sognet. På grundlag af folks uvidenhed og ikke mindst frygt har den været udsat for stor forfølgelse, - men modsat blev den også sat i forbindelse med klogskab og snarrådighed.

I sidste halvdel af dette århundrede er denne negative holdning til arten heldigvis langsomt blevet ændret til en mere positiv, og arten er i de seneste årtier ikke længere udsat for forfølgelse.

Dog har store menneskeskabte ændringer i naturen i gennem tiden medført, at visse uglearter har det svært herhjemme. Derfor er det vigtigt for uglebestanden, at gode biotoper bliver bevaret eller reetableret, og at arten fremover løbende bliver overvåget, så vi også i fremtiden kan nyde uglen i det danske landskab.

Arbejdet med at forbedre vilkårene for uglerne er meget interessant og inspirerende - og jo mere kendskab man får til uglerne jo mere fascineret bliver man af denne specielle fuglearter og deres skjulte levevis.

Nedenfor har jeg sammenfattet en kort beskrivelse af - samt status over - de hyppigst forekommende danske uglearter.

Natugle *Strix aluco*

Natuglen træffes overalt i Sønderjylland, men undersøgelser har vist, at der er en klar tendens til at den optræder hyppigst i den østligste del af amtet. Natuglen herhjemme optræder i 2 faser, en rød og en grå, hvor den røde klart er den mest fremherskende. Den Sønderjyske bestand er igennem årene tilsyneladende meget stabil uden de store udsvingninger. På grund af mangel på uglens foretrukne ynglested (*de hule træer*) yngler nu en stor del af natuglerne i opsatte ynglekasser. Ud af 391 undersøgte gårde og mindre landejendomme i Sønderjylland er der fundet tegn på natugleaktivitet på 46 svarende til 11,8 %. På landsplan skønnes bestanden at udgøre 4.000 - 5.000 par.

Kilde.: Olsen 1992. Jacobsen 1997a. Egne iagt.

Kirkeugle *Athene noctua*

Kirkeuglen er desværre, trods en ihærdig indsats med ophængning af ynglekasser, i de senere år i markant tilbagegang i Sønderjylland og er i stor fare for helt at uddø i løbet af ganske få år. Årsagen til den markante tilbagegang skyldes flere forhold, bl.a. det øgede forbrug af sprøjtegifte og en øget intensivisering af landbruget, med bl.a. færre afgræssede marker til følge. Dertil kommer også at kirkeuglens naturlige ynglesteder, levende hegn med hule træer og gamle bygninger er ved helt at forsvinde i landskabet. Endelig skal der nævnes, at artens ungeproduktion er meget lille med under 2 unger pr. par i gennemsnit. I 2000 er der således kun kendskab til 3 ynglepar i Amtet. På landsplan vurderes bestanden til ca. 175 - 200 par, med Nord - og Vestjylland som artens absolutte kerneområde.

Kilde: *Fuglenes Danmark. Egne iagt.*

Stor Hornugle *Bubo bubo*

Arten genindvandrede her til landet i 1984 efter en massiv udsætning af hornugler opdrættet i fangenskab i Slesvig-Holsten. Siden da har bestanden her i Amtet tilsyneladende stabiliseret sig med 10-12 par. Uglen træffes man som regel i skove i forbindelse med grusgrave eller ved skråninger med lav bevoksning i skovlysninger. Grusgravene og skovlysningernes sydvendte skråninger er samtidigt også deres foretrukne ynglested. Arten har bredt sig op igennem Jylland og træffes nu også ynglende nord for Limfjorden. Bestanden vurderes på landsplan i 2000 at være på ca. 30 - 35 par.

Kilde: *Fuglenes Danmark. Frikke & Tofft 1997. Egne iagt.*

Mosehornugle *Asio flammeus*

Mosehornuglen, hvis foretrukne yngleområder er de kystnære mose- og engarealer, er meget fåtallig i Amtet, og kun Mandø huser en lille fast ynglebestand på 1-2 par. På Rømø træffes den nu og da i yngletiden, så muligvis yngler den også i perioder her. Fra november til marts (*uglens træktid*) ses den ofte som træk- og vintergæst langs med Sønderjyllands vestkyst. På landsplan skønnes bestanden at være 1-10 par.

Kilde: *J. T. Laursen.*

Skovhornugle *Asio otus*

Skovhornuglen optræder formentligt jævnt i hele Amtet, men på grund af dens skjulte levevis er den meget svær at registrere. Kun på uglens vinterstader kan man være heldig at se dem optræde i et større antal. De mange trafikdræbte skovhornugler langs vores veje vidner trods alt om en forholdsvis stor ynglebestand i Amtet. På landsplan formentlig mere end 1500 par.

Kilde: *J. T. Laursen.*

Slørugle *Tyto alba*

Sløruglen er den af de danske ugler, der er nærmest knyttet til menneskelig bebyggelse. Her både yngler og bor den året rundt, og er derfor helt afhængig af, at der i lader, stalde, kirketårne o. lign. findes frie indflyvningsmuligheder.

I 1960'erne var bestanden endnu på ca. 300 par i Danmark, men på grund af landbrugets omlægning til svineproduktion, hvorved laderne blev lukket pga. smittefare og den mere intensive udnyttelse af agerjorden til kornafgrøder (og dermed færre græsarealer med mus), faldt bestanden dramatisk. Omkring 1990 var der kun kendskab til ca. 25 ynglepar i hele landet med de fleste i Syd- og Sønderjylland. Enkelte par fandtes desuden i Midtjylland, i Nordjylland og på Øerne.

Takket være en ihærdig indsats fra lokalforeningens side med oplysningsarbejde og ophængning af mårsikrede ynglekasser på udvalgte lokaliteter blev nedgangen i bestanden langsomt bremset, og især i Syd- og Sønderjylland er sløruglen nu atter i stor fremgang. I 2000 er der således kendskab til 33 ynglepar i amtet, hvoraf de 29 af parrene yngler i opsatte kasser. På landsplan vurderes bestanden til 70 - 80 par.

Kilde: *Egne iagt.*